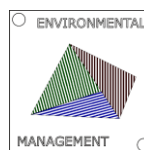

ENVIRONMENTÁLNE ORIENTOvané OZNAČOVANIE V OBLASTI TURIZMU

Alexandra SKOKANOVÁ

ENVIRONMENTALLY ORIENTED LOGGING IN TOURISM AREA

ABSTRAKT

Ekoturizmus je zameraný na cestovanie do krajín, ktoré za hlavnú atrakciu ponúkajú faunu, flóru, krajinu a svoje kultúrne dedičstvo. Príspevok sa venuje problematike environmentálne orientovaného označovania v oblasti turizmu. Významnú úlohu zohráva v oblasti environmentálne orientovaného označovania okrem environmentálneho označovania typu I aj európsky štandard pre označovanie ekoturizmu EETLS.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: environment, turizmus, označovanie,

ABSTRACT

Ecotourism is geared towards traveling to countries that offer fauna, flora, landscapes and cultural heritage as the main attraction. The contribution deals with the issue of environmental-oriented labeling in the field of tourism. An important role is played in the area of environmental labeling, in addition to the environmental labeling of Type I and the EATLS European Eco-label Labeling Standard.

KEY WORDS: environment, tourism, labeling

Úvod

Trvalo udržateľný rozvoj (TUR) ako nadrezortná a prierezová problematika vyžaduje pre svoje uplatňovanie existenciu vhodných proenvironmentálne orientovaných nástrojov. Medzi takého nástroje sa zaraďuje aj environmentálne označovanie produktov.¹

Pojmy trvalá udržateľnosť (sustainability) a trvalo udržateľný rozvoj (sustainable development) sa začali používať začiatkom 70-tych rokov najmä v súvislosti s poznaním, že akýkoľvek nekontrolovateľný rast (populácie, výroby, spotreby, znečistenia a pod.) je neudržateľný v prostredí obmedzených zdrojov.²

Trvalo udržateľný rozvoj v Slovenskej republike právne vymedzuje § 6 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí. Podľa neho ide o taký "rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov."

¹ RUSKO, M.: Life cycle assessment, ecodesign, ecolabelling and green marketing as a voluntary regulative tools of the environmental oriented product policy. - In Environmental Management for Education and Edification. s.61-71. ISSN 1336-5762.

² RUSKO, M., ŠTEFFEK, Jozef et al.: 2006: *Výbrané základné pojmy z ekológie a environmentalistiky*. 1. vyd. Bratislava : STRIX, 2006. ISBN 80-969257-6-8.

Trvalo udržateľným rozvojom sa rozumie cielený, dlhodobý (priebežný), komplexný a synergický proces, ovplyvňujúci podmienky a všetky aspekty života (kultúrne, sociálne, ekonomické, environmentálne a inštitucionálne), na všetkých úrovniach (lokálnej, regionálnej, globálnej) a smerujúci k takému funkčnému modelu určitého spoločenstva (miestnej a regionálnej komunity, krajiny, medzinárodného spoločenstva), ktorý kvalitne uspokojuje biologické, materiálne, duchovné a sociálne potreby a záujmy ľudí, pričom eliminuje alebo výrazne obmedzuje zásahy ohrozujúce, poškodzujúce alebo ničiace podmienky a formy života, nezaťažuje krajinu nad únosnú mieru, rozumne využíva jej zdroje a chráni kultúrne a prírodné dedičstvo.³ TUR v ekonomickom kontexte by mal vychádzať z takej ekonomickej orientácie a súboru nástrojov, ktoré by nahradili doterajší industriálny model rozvoja spoločnosti novým modelom ekonomiky založenom na trvalo udržateľných ekonomických princípoch podporujúcich dlhodobý sociálne a environmentálne priaznivý rozvoj. Predstava TUR z ekonomického hľadiska by mala byť chápaná ako ďalší vývinový stupeň ľudskej civilizácie nasledujúci po agrárnom a industriálnom stupni vývoja.⁴ Turistický ruch v Európskej únii je jednou zo sledovaných priorít národných ekonomík. Starajú sa oň nielen štátne orgány, ale aj regionálne a miestne samosprávy a podnikatelia. Hlavným dôvodom je totiž, že pobytový turistický ruch nemožno rozvíjať bez služieb ubytovacích a pohostinských zariadení.⁵

Počty turistov v horách sa každoročne zvyšujú. Stretávajú sa tu rôzni experti na trasy, ale aj rodiny na výletoch. Aby si všetci odniesli pekný zážitok z dovolenky, je potrebné prežiť v zdraví a bez úrazu. K tomu všetkému prispieva hlavne ohľaduplnosť.⁶

Terminologické súvislosti

Pojem ekoturizmus označuje environmentálne nezávadný cestovný ruch, t.j. formu zodpovedného spôsobu cestovania (pohybu a pobytu) vo vzťahu k životnému prostrediu. Vedľa maximálnej ohľaduplnosti k prostrediu si ekoturizmus kladie za cieľ tiež edukáciu návštevníkov v tematickej oblasti udržateľného rozvoje.

Medzinárodná ekoturistická spoločnosť (The International Ecotourism Society, TIES) definuje ekoturizmus ako "zodpovednú formu turizmu do prírodných areálov, ktorá chráni životné prostredie a udržuje prosperitu miestnych obyvateľov. Zisky z ekoturizmu zostávajú miestnym obyvateľom a slúžia k ochrane a zachovaniu tradícií, ochrane prírodného prostredia a udržiavaniu sociálnych, kultúrnych a náboženských hodnôt."^{7, 8}

„Eko“ - prvej časti slova s významom ohľaduplného prístupu k prírode a prostrediu; „turizmus“ - je záujmová aktivita spočívajúca v krátkodobom cestovaní a spoznávaní prostredia, prírodnej a kultúrnej krajiny, pamiatok, zvykov a ľudí.

„Ekoturista“ minimalizuje dopady svojho pobytu na prostredie priamo tým, že preferuje environmentálne vhodné typy dopravy a certifikované výrobky a služby.

Podľa Burkona (2007) ekoturista uprednostňuje regionálne výrobky a služby, čím podporuje miestnu komunitu, zaujíma sa o vzdelávanie v oblasti udržateľného rozvoja a je ochotný prispievať na ochranu prírody v navštívenej oblasti.⁹

³ Rusko, M., Rigová, G. & Lamačka, P., 2016: Výroba a spotreba v kontexte 7. EAP ES. – In: Motivation - Education - Trust - Environment - Safety 2016. – Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie 10. jún 2016, Bojnice. – Žilina: Strix. Edícia ESE-27, ISBN 978-80-89753-13-0. 175 s.

⁴ RUSKO, M., SABLÍK, J., MARKOVÁ, P., LACH, M. & FRIEDRICH, S. M., 2013: Sustainable development, quality management system and environmental management system in Slovak Republic. - In *Annals of DAAAM and Proceedings of DAAAM Symposium: 24th DAAAM Zadar 2013-10-23/26*. ISSN 2304-1382.

⁵ Ekoturizmus. – [on-line] Available on - URL: <http://www.artslexikon.cz/index.php?title=Ekoturizmus>

⁶ RIGOVÁ, G., 2014: Safety rules and signs in tourist resort.[Graduate theses], Slovak University of Technology in Bratislava. Faculty of Materials Science and Technology in Trnava, Trnava: Faculty of Materials Science and Technology, Slovak University of Technology in Bratislava, pp. 97

⁷ WOOD, M. E. Ecotourism : Principles, practises & policies for sustainability. UNEP, 2002, 32 s.

⁸ LEDVINA, Petr, LIBROVÁ, Hana. Ekoturistika a cestování ekologických aktivistů. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. 2005, 166 s.

⁹ BURKONĚ, Radim. *Management udržitelného cestovního ruchu*. – In: seminář "Udržitelný cestovní ruch v chráněných územích a certifikace" konaný dne 25.5.2007 na Mezní Louce

Za súčasť ekoturizmu môžeme považovať aktivity ako cykloturistiku, pešiu turistiku, jazdu na koni (hippoturistiku), agroturistiku, ekoagroturistiku, pozorovanie zvierat v prírode, pozorovanie vtáctva (birdwatching), poznávanie miestnych zvyklostí a kultúry, bez zasahovania, resp. ovplyvňovania okolitého prostredia. Ekoturizmus je súčasťou kultúrneho turizmu a je prevádzkovaný v málo početných skupinách osôb.¹⁰

Ekoturizmus

Ekoturizmus sa zameriava na lokálne kultúry, dobrodružstvá v prírode, dobrovoľníctvo, osobný rast a učenie sa novým možnostiam spôsobu života. Zvyčajne je definovaný ako cestovanie do krajín, ktoré za hlavnú atrakciu ponúkajú faunu, flóru, krajinu a svoje kultúrne dedičstvo.

Ekoturizmus ponúka programy, ktoré minimalizujú nepriaznivé účinky tradičného cestovného ruchu na životné prostredie a zvyšujú kultúrnu integritu miestneho obyvateľstva. Neoddeliteľnou súčasťou ekoturizmu je preto aj vytváranie ekonomických príležitostí pre miestne spoločnosti, opätovné využívanie vody, energetická účinnosť, recyklácia a trvalo udržateľný rozvoj. V súčasnosti je považovaný za najrýchlejšie rastúci trh cestovného ruchu.¹¹

Historická, biologická a kultúrna ochrana, trvalo udržateľný rozvoj atď. sú niektoré oblasti, ktoré úzko súvisia s ekoturistikou.

Európsky štandard označovania ekoturizmu a ekolabeling

Európsky štandard pre označovanie ekoturizmu EETLS (European Ecotourism Labelling Standard) je základnou normou a zárukou kvality, ktorá bola vypracovaná v súlade s kritériami globálne udržateľného cestovného ruchu pre európsky ekoturistický program a je doplnkom k existujúcim certifikačným systémom a určuje minimálne prijateľné štandardy.

Cieľom EETLS je poskytovanie celoeurópskeho osvedčovania ekoturizmu, ktorý ponúka možnosť získania zhody EETLS integrovanej v už existujúcich označeniach.¹²

Vývoj EETLS

Rozsah vypracovania normy pre prax v oblasti ekoturistiky vyplýva z potreby harmonizácie už existujúcich európskych systémov označovania ekoturizmu a posilnenia pozície označených podnikov na trhu cestovného ruchu. Toto úsilie je založené na integrovanom koncepte ekoturistiky, ktorý spája rôzne služby ponúkané turistovi ako sú ubytovanie, stravovanie, cestovanie a prírodné outdoorové aktivity.

Napriek tomu, že každá zo zložiek služieb ekologického cestovného ruchu môže byť označená rôznymi značkami kvality, norma označovania zvolená ako "zastrešujúca" by zabezpečila základnú kvalitu produktu cestovného ruchu a harmonizovala existujúce štítky, pričom by uznala ich špecifické skúsenosti a zázemie. Európsky štandard pre označovanie ekoturizmu (EETLS) založený na európskych a globálnych skúsenostiach by zabezpečil v tejto oblasti porovnateľné štandardy služieb pre klientov ekoturistiky v celej Európe, potenciálne aj celosvetovo, aspoň vo vzťahu k základnej skupine základných kvalitatívnych kritérií.

Použitie kritérií globálneho udržateľného cestovného ruchu (GSTC - Global Sustainable Tourism Council) a definície medzinárodnej spoločnosti pre ekoturistiku (TIES - International Ecotourism Society) na určenie štandardov ekoturistiky má jasné výhody, hlavne preto, že boli odvodené z rozsiahlych konzultácií a kolektívnej práce a očakáva sa, že budú prijaté v širokom meradle a budú sa používať ako referenčný bod pre odvetvie cestovného ruchu na celom svete.¹³

¹⁰ Turismus kulturní – Cultural tourism. – [on-line] Available on - URL: http://www.artslexikon.cz/index.php?title=Turismus_kulturn%C3%AD

¹¹ Defining Eco-Tourism. – [on-line] Available on - URL: <https://www.gdrc.org/uem/eco-tour/etour-define.html>

¹² The European Ecotourism Labelling Standard. – [on-line] Available on - URL: <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-the-euro-eco-label-stand>

¹³ TIES - International Ecotourism Society. – [on-line] Available on - URL: <https://ecotourism.org/>

Medzinárodná spoločnosť pre ekoturistiku (TIES - International Ecotourism Society) je nezisková organizácia venovaná propagácii ekoturistiky. Spoločnosť TIES bola založená v roku 1990, bola na čele vývoja ekoturistiky, poskytovala usmernenia a štandardy, vzdelávanie, technickú pomoc a vzdelávacie zdroje. Globálna sieť profesionálov a cestujúcich v oblasti ekologického cestovného ruchu viedla úsilie o to, aby sa cestovný ruch stal životaschopným nástrojom ochrany, ochrany biodiverzity a trvalo udržateľného rozvoja komunit. TIES sa zaviazal pomáhať organizáciám, komunitám a jednotlivcom propagovať a uplatňovať princípy ekoturistiky. V súčasnosti má TIES členov vo viac ako 190 krajinách a teritóriách, ktoré zastupujú rôzne odborné oblasti a priemyselné segmenty vrátane: akademických pracovníkov, konzultantov, úradníkov, architektov, tour-operátorov, expertov v oblasti ekoturistiky atď.¹⁴

EETLS zdieľa všetky GSTC, pretože všetky sú veľmi uplatniteľné na ekoturistiku. V súčasnosti EETLS pozostáva zo 40 špecifických kritérií rozdelených do štyroch pilierov udržateľného cestovného ruchu v súlade s GSTC. Sú to:

- A. Preukázať účinné udržateľné riadenie.
- B. Maximalizačný sociálny a ekonomický prínos pre miestne spoločenstvo a minimalizačné negatívne vplyvy.
- C. Maximalizačné prínosy pre kultúrne dedičstvo a minimalizačné negatívne vplyvy.
- D. Maximalizačné výhody pre životné prostredie a minimalizačné negatívne vplyvy.

EETLS zdieľa rovnaký opis kritérií s GSTC. To zaručuje vysokú kompatibilitu s GSTC; a jasné pochopenie toho, čo je udržateľný cestovný ruch. Existuje však niekoľko rozdielov medzi systémom trvalo udržateľného cestovného ruchu a systémom ekoturistiky, najmä ak sa zameriavame na európsku ekoturistiku.¹⁵

EETLS využíva princípy a koncepty zahrnuté v týchto iniciatívach¹⁶:

- Rakúska environmentálna značka pre cestovný ruch - Austrian Ecolabel for Tourism
- Etiketa kvality ECEAT
- ECOCAMPING
- ECOCLUB.com
- EUROPARC
- EcoRomania
- Program certifikácie Eco – Austrália - Eco Certification Programme – Australia
- EU Flower
- Globálne kritériá udržateľného cestovného ruchu - Global Sustainable Tourism Criteria
- Green Globe 21
- Zelený kľúč - Green Key
- Schéma obchodovania so zeleným cestovným ruchom - Green Tourism Business Scheme
- Príroda je najlepšia - Nature's Best
- Pan Parks
- Travelife
- VIABONO
- VISIT

Skupina kritérií A

Táto skupina kritérií sa vzťahuje na efektívne udržateľné riadenie podnikania v oblasti ekoturistiky. Kritériá sa uplatňujú na rôzne aspekty systému riadenia podnikania v oblasti ekoturistiky, ktoré si vyžadujú realizáciu plánu riadenia dlhodobej udržateľnosti a dodržiavania všetkých príslušných

¹⁴ About TIES. – [on-line] Available on - URL: <https://ecotourism.org/ties-overview/>

¹⁵ Ecolnet. – [on-line] Available on - URL: <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-online-evaluation/item/33-online-evaluation-tools>

¹⁶ The European Ecotourism Labelling Standard. – [on-line] Available on - URL: <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-the-euro-eco-label-stand> ; <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard>

vnútroštátnych alebo miestnych predpisov a právnych predpisov. Výrazný dôraz sa kladie na školenie zamestnancov a vyžadujú sa tiež potvrdenia o pravidelnom výcviku zamestnancov na pracovisku. Vzhľadom na komplexnú povahu činností ekoturistiky sú potrebné aj jednoznačné popisy práce.

Táto skupina kritérií vyzdvihuje dôležitosť plnenia návštevníkov a obsahuje špecifické opatrenia, ktoré vedú k nápravným opatreniam podnikania, aby sa zabezpečila požadovaná kvalita služieb. Zodpovedný marketing a presnosť propagačných materiálov sa uvádzajú osobitne.

Infraštruktúra podniku zohráva ústrednú úlohu v efektívnom riadení. Kritériá jasne uvádzajú, že podnikanie a jeho činnosti by mali byť v súlade s miestnymi požiadavkami na zónovanie a chránené územie alebo dedičstvo, rešpektovať krajinu a využívať trvalé stavebné postupy pre svoje zariadenia.

Jednou z najdôležitejších hodnôt ekoturistiky je poskytnúť presnú, pútavú a informatívnu interpretáciu prírodného a kultúrneho dedičstva. Skupina A taktiež obsahuje špecifické kritérium interpretácie, ktoré zabezpečuje, že podnik poskytuje informácie a interpretáciu prírodného prostredia, miestnej kultúry a kultúrneho dedičstva.

Kritériá skupiny A:

- A.1 Systém riadenia
- A.2 Právna zhoda
- A.3 Školenie zamestnancov
- A.4 Spokojnosť zákazníka
- A.5 Marketingová presnosť
- A.6 Projektovanie a výstavba budov a infraštruktúry
 - A.6.1 Miestne zónovanie
 - A.6.2 Návrh a umiestnenie
 - A.6.3 Trvalo udržateľná výstavba
 - A.6.4 Zakázaný prístup
- A.7 Výklad
- A.8 Súlad činností s osobitnými predpismi v chránených oblastiach
- A.9 Zvýšenie vnímavosti návštevníkov voči hosťujúcej destinácii.¹⁷

Skupina kritérií B

Táto skupina sa týka základného princípu ekoturistiky, ktorým je maximalizácia sociálnych a ekonomických prínosov pre miestne komunity a minimalizácia negatívnych vplyvov. EETLS navrhuje určité kritériá, ktoré majú za cieľ maximalizovať prínosy miestnej komunity vyplývajúce z prevádzky ekoturizmu a prílivu ekoturistiky v destinácii.

Pokiaľ ide o miestne hospodárstvo, podnik by mohol a mal podniknúť iniciatívy na podporu hospodárskej diverzifikácie a rozvoja zamestnanosti. Takéto opatrenia by mohli zahŕňať zamestnávanie miestnych ľudí na vedúcich pozíciách, poskytovanie kvalitných pracovných príležitostí mladým kvalifikovaným osobám a ponúknuť príležitosti na pobyt v ich oblastiach. Vidiecke oblasti v Európe trpia stratou mladých kvalifikovaných pracovníkov a ekoturizmus by mal motivovať miestnych mladých ľudí, aby zostali v tomto spoločenstve.

Okrem priamej podpory miestnej zamestnanosti by malo podnikanie ponúknuť miestnym aj možnosť predávať produkty, ktoré sú založené na prírode, histórii a kultúre oblasti.

Kritériá tejto skupiny tiež poukazujú na ďalšiu potrebu - to, že je to školenie na pracovisku a osobný rozvoj. Prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa fungujú prostredníctvom celoživotného vzdelávania a motivácie zamestnancov, aby hľadali ďalšie vzdelávanie.

Pri podnikaní v oblasti ekoturizmu je podnik požadovaný, aby prijal spravodlivú politiku prijímania a rešpektoval medzinárodnú a vnútroštátnu právnu ochranu zamestnancov. Osobitne sa spomínajú aj stimuly pre zamestnancov založené na ich pracovných výkonoch, získavaní ďalších kvalifikácií atď.

¹⁷ The European Ecotourism Labelling Standard. – [on-line] Available on - URL: <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-the-euro-eco-label-stand>

Kritériá skupiny B:

- B.1 Rozvoj spoločenstva
- B.2 Miestna zamestnanosť
- B.3 Spravodlivý obchod
- B.4 Miestni podnikatelia
- B.5 Domorodé spoločenstvá
- B.6 Vykorišťovanie
- B.7 Rovnaký prenájom
- B.8 Ochrana zamestnancov
- B.9 Základné služby.¹⁸

Skupina kritérií C

Skupina týchto kritérií sa vzťahuje na kultúrne dedičstvo, ktoré je prítomné v určitej destinácii, s cieľom maximalizovať pozitívne vplyvy ekoturistiky na kultúrne dedičstvo a minimalizovať tie negatívne. To je veľmi dôležité pre ekoturistiku, pretože kultúrne a prírodné dedičstvo je hlavnou zložkou produktu ekoturistiky. Kultúrne dedičstvo sa môže týkať materiálnych aj nehmotných aspektov, ako sú napríklad národná architektúra, pamiatky a archeologické náleziská, historické budovy a miesta, remeslá, ktoré sú charakteristické pre danú oblasť, typický odev, špeciálne druhy riadu a potravín, piesne, hudba, zvyky, tradície a oslavy a samozrejme aj mýty a legendy atď.

Kritériá skupiny C:

- C.1 Kódex správania v oblasti kultúry
- C.2 Historické artefakty
- C.3 Ochrana miest
- C.4 Začlenenie kultúry.¹⁹

Skupina kritérií D

Skupina D kritérií sa týka maximalizácie prínosov a minimalizácie negatívnych vplyvov aktivít cestovného ruchu na životné prostredie.

Ekoturistika funguje v prírodných oblastiach, a preto je veľmi dôležitý blahobyt prírodného prostredia. Podnikateľské subjekty v oblasti cestovného ruchu môžu prispieť k ochrane prírody a rozumnému využívaniu prírodných zdrojov zavedením politiky nákupu, ktorá uprednostňuje ekologické výrobky, napríklad pre stavebné materiály, investičný tovar, potraviny a spotrebný materiál. Zvýšená efektívnosť spotreby energie a vody a investícia do obnoviteľných zdrojov energie môže takisto priniesť hospodárske výhody prevádzkovateľovi cestovného ruchu a zvýšiť konkurencieschopnosť podniku na trhu.

Zavedený plán odpadového hospodárstva sleduje zachovanie a úpravu odpadových vôd, tuhého odpadu, škodlivých látok, ako sú čistiace prostriedky a pesticídy a iné znečisťujúce látky, aby sa v mieste určenia zachovali fauny, flóra, pôda, vzduch a voda.

Kvôli ochrane voľne žijúcej zveri by sa interakcia medzi turistami a miestom voľne žijúcich živočíchov mala vykonávať zodpovedným a regulovaným spôsobom. Záujmové voľne žijúce zvieratá sú povolené len v rámci prírodných parkov a prírodných rezervácií, ktoré sú v súlade s príslušnými právnymi predpismi. Chránené voľne žijúce zvieratá sú ošetrované s rešpektom a produkty alebo dekoratívne prvky, ktoré sú vyrobené zo surovín pochádzajúcich z chránených druhov voľne žijúcich živočíchov, nie sú povolené. V terénnych úpravách vonkajších priestorov turistických zariadení sa používajú pôvodné druhy, ktoré sú vhodné pre miestnu klímu a biodiverzitu.

¹⁸ The European Ecotourism Labelling Standard. – [on-line] Available on - URL: <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-the-euro-eco-label-stand>

¹⁹ The European Ecotourism Labelling Standard. – [on-line] Available on - URL: <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-the-euro-eco-label-stand>

Kritériá skupiny D:

- D.1 Spotreba materiálu a zdrojov
 - D.1.1 Politika nákupu
 - D.1.2 Spotrebný tovar
 - D.1.3 Spotreba energie
 - D.1.4 Spotreba vody
- D.2 Likvidácia odpadu
 - D.2.1 Odpadové vody
 - D.2.2 Likvidácia pevných odpadov
 - D.2.3 Škodlivé látky
 - D.2.4 Ďalšie znečisťujúce látky
- D.3 Voľný život a biodiverzita
 - D.3.1 Druhy voľne žijúcich živočíchov
 - D.3.2 Voľný život v zajatí
 - D.3.3 Krajinné úpravy
 - D.3.4 Ochrana biodiverzity
 - D.3.5 Interakcie s divou zverou ²⁰

Záver

Ekoturistika je turistika zameraná na poznávanie prírodných oblastí a chránených území, a to ohľaduplne k miestnym obyvateľom a životnému prostrediu. Bohatstvo, ktoré daný región vďaka ekoturistom získava, má pomáhať chrániť pôvodný ráz prírody i ľudskej komunity v danej lokalite. Zo svojej podstaty nemôže byť ekoturistika masovou záležitosťou, pretože masová turistika so sebou väčšinou nesie poškodzovanie životného prostredia i často aj rýchlu zmenu spôsobu života miestnych obyvateľov.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- About TIES. – [on-line] Available on - URL: <https://ecotourism.org/ties-overview/>
- Bukron, Radim. *Management udržiteľného cestovného ruchu*. – In: seminár "Udržiteľný cestovný ruch v chránených územích a certifikace" konaný dne 25.5.2007 na Mezní Louce
- Defining Eco-Tourism. – [on-line] Available on - URL: <https://www.gdrc.org/uem/eco-tour/etour-define.html>
- Ecolnet standard. – [on-line] Available on - URL: <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-the-euro-eco-label-stand>, EcolnetHandbook_2<http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard>
- Ecolnet. – [on-line] Available on - URL: <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-online-evaluation/item/33-online-evaluation-tools>
- Ekoturismus. – [on-line] Available on - URL: <http://www.artslexikon.cz//index.php?title=Ekoturismus>
- Ledvina, Petr, Librová, Hana. *Ekoturistika a cestování ekologických aktivistů*. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. 2005, 166 s.
- Rigová, G., 2014: Safety rules and signs in tourist resort. [Graduate theses], Slovak University of Technology in Bratislava. Faculty of Materials Science and Technology in Trnava, Trnava: Faculty of Materials Science and Technology, Slovak University of Technology in Bratislava, pp. 97
- Rusko, M., Rigová, G. & Lamačka, P., 2016: Výroba a spotreba v kontexte 7. EAP ES. – In: Motivation - Education - Trust - Environment - Safety 2016. – Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie 10. jún 2016, Bojnice. - Žilina: Strix. Edícia ESE-27, ISBN 978-80-89753-13-0. 175 s.

²⁰ ECOLNET. – [on-line] Available on - URL: <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-the-euro-eco-label-stand>, EcolnetHandbook_2<http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard>

- Rusko, M., Sablik, J., Marková, P., Lach, M. & Friedrich, S. M., 2013: Sustainable development, quality management system and environmental management system in Slovak Republic. - In *Annals of DAAAM and Proceedings of DAAAM Symposium: 24th DAAAM Zadar 2013-10-23/26*. ISSN 2304-1382.
- Rusko, M., Šteffek, J. et al.: 2006: *Vybrané základné pojmy z ekológie a environmentalistiky*. 1. vyd. Bratislava : STRIX, 2006. ISBN 80-969257-6-8.
- Rusko, M.: Life cycle assessment, ecodesign, ecolabelling and green marketing as a voluntary regulative tools of the environmental oriented product policy. - In *Environmental Management for Education and Edification*. s.61-71. ISSN 1336-5762.
- The European Ecotourism Labelling Standard. – [on-line] Available on - URL:
<http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-the-euro-eco-label-stand>
- The European Ecotourism Labelling Standard. – [on-line] Available on - URL:
<http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-the-euro-eco-label-stand> ;
<http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard>
- The European Ecotourism Labelling Standard. – [on-line] Available on - URL: <http://www.ecotourism-network.eu/en-ecotourism-standard/en-the-euro-eco-label-stand>
- TIES - International Ecotourism Society. – [on-line] Available on - URL: <https://ecotourism.org/>
- Turismus kulturní – Cultural tourism. – [on-line] Available on - URL:
http://www.artslexikon.cz/index.php?title=Turismus_kulturn%C3%AD
- Wood, M. E. *Ecotourism : Principles, practises & policies for sustainability*. UNEP, 2002, 32 s.;

POUŽITÉ SKRATKY

- EETLS - European Ecotourism Labelling Standard - európsky štandard označovania ekoturistiky
GSTC - Global Sustainable Tourism Criteria - Kritériá globálneho udržateľného cestovného ruchu
TIES - The International Ecotourism Society - Medzinárodná spoločnosť pre ekoturistiky

ADRESA AUTORA

Ing. Alexandra SKOKANOVÁ
Homolova 21, 84102 Bratislava. Slovenská republika
e-mail: sasa.skokanova@centrum.sk

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.